

Belirli Dönemlerde Gelen Duygulanım Bozukluklarında Önceden Önlem İçin Alınan İlaçlar („Mood Stabilizer“)

Rückfallvorbeugende Medikamente bei phasenhaft verlaufenden Gemütsleiden (sog. „Mood Stabilizer“)

Sayfa 75-78

Bazı ruhsal hastalıklar belirli dönemler içinde gelip giderler (bkz. s.22). Bu şekilde, bazen manik, bazen de depresif rahatsızlık geçiren hastalar vardır. Bu dönemler arasında hastada hiç bir semptom görülmez. Bazı hastalarda sadece manik dönemler, bazılarında da sadece depresif dönemler vardır. Bu durumda (hastalığın iki döneminin de yaşandığı iki kutuplu rahatsızlık yerine) burada tek kutuplu rahatsızlıktan söz ediyoruz. Şizoaffektif psikozlarda da manik ve depresif aşamalar vardır.

Eğer bir hasta yaşamı boyunca iki kere veya daha fazla böyle dönemler geçirdiyse, genelde hekim kararıyla, hastalığın tekrarını önleyici bir ilaç alınması söz konusu olur. Bu tür ilaçlara „mood stabilizer“ (kelime anlamıyla „ruhsal istikrar sağlayıcılar“) denir.

Bu ilaçlardan en çok kabul görmüş olup yıllardır kullanılanı lithiumdur (lityum; değişik „lityum tuzları“ kullanılmaktadır). Son yıllarda artan ölçüde carbamazepin (karbamazepin) ve yakın zamanlarda da valprooin asidi kullanılmaya başlanmıştır.

Lithium (lityum)

Lithium

? Lityum hangi hastalıklara karşı iyi gelir?

? Bei welchen Krankheiten hilft Lithium?

Lityum, genel olarak manik depresif rahatsızlıkların tekrar ortaya çıkmasını önlemek amacıyla kullanılmaktadır. Lityum tedavisi manik veya depresif evrelerin geri gelmesini önleyebilir. En büyük faydası da iki ku-

tuplu hastalıklarda, yani manik ve depresif evreler yaşayan hastalarda görülür. Tek kutuplu hastalıklarda (yani sadece manik veya sadece depresif dönem yaşayan hastalarda) lityum aynı ölçüde başarı sağlamaz.

Bir lityum tedavisi her zaman yüzde yüz başarı sağlamaz. Önleyici ilaç kullanımı halinde bile manik veya depresif evreler yeniden oluşabilirler; ama biraz daha zayıf ve hafif bir şekilde gelirler. Bir çok hasta ise, lityum tedavisi sayesinde sürekli olarak semptomlardan kurtulabilmektedir.

? Lityum nasıl etki eder?

? Wie wirkt Lithium?

Bugüne kadar lityumun manik ve depresif dönemlerin yeniden oluşmasını nasıl engellediği bilinmemektedir. Ancak, antidepressanlar gibi, lityumunda kimyasal iletili olan serotoninin vücuttaki miktarına müdahale ettiği tahmin edilmektedir.

? Hangi yan etkiler söz konusudur?

? Welche Nebenwirkungen können auftreten?

Lityum kullanımından oluşan yan etkiler tablo 4'te anlatılmıştır.

Tablo 4. Lityum tedavisinde görülen yan etkiler. Yer darlığı nedeniyle burada yalnız bazı önemli yan etkiler sıralanabilmektedir. Ayrıntılı bilgi ilaç kutusunda bulunan yazılı açıklamada vardır.

Titreme
Adale zayıflığı
Hareket bozukluğu
Mide-bağırsak sorunları
Yorgunluk
Susama
Sık idrar sıkışması
Kilo alma
Seks gücünde azalma
Kan yapısında değişme
Akne (yüz sivilceleri)
Psoriasis aktifleşmesi (pullanma)
Ötiroot struma veya hipotiroz (kalkan bezi sorunları)
Böbrek fonksiyonlarında bozukluk
Ödem (su toplanması)
Epileptik nöbetler
EKG değişiklikleri
ve diğerleri.

? Lityum tedavisinin süresi ne kadar olmalıdır?

? Wie lange muß eine Lithium-Behandlung durchgeführt werden?

Tedavinin süresini hekim belirler. Genelde beş yıllık tedaviden sonra bırakma denemesi yapılmalıdır. Yani ilâcın miktarı önce azaltılır ve sonra tamamen kesilir. Hastalığın tekrar belirmesi durumunda tedavi yine bir kaç yıl daha sürdürülmelidir.

? Etki ne zaman başlar?

? Wann setzt die Wirkung ein?

Lityumun hastalık tekrarını önleyici etkisi altı aylık sabit bir tedaviden sonra görülmeye başlar.

? Lityum tedavisi boyunca nelere dikkat etmek gerekir?

? Was muß man während der Lithium-Behandlung beachten?

Lityum tedavisi sırasında dikkat edilecek bazı noktalar vardır. Bu ilâcın alınmasında diğer ilaçlarda olduğundan daha fazla bir dikkatle talimatlara uymak gerekir.

- Haplar daima, mümkün olduğu kadar günün aynı saatlerinde alınmalıdır. Örneğin, iki kere alınması durumunda sabahları saat 8.00'de ve akşamları saat 20.00'de. Bu işi yaparken, ilâç alma işi asla bir kaç saatliğine ertelenmemelidir.
- Eğer bir kere hap almak unutulmuş ve alınmamışsa, ondan sonraki alma zamanında, açığı kapatmak için daha fazla hap alınmamalıdır.
- Vücuttaki lityum miktarı hekim tarafından düzenli aralıklarla (önce haftada bir, sonra bir kaç ayda bir) belirlenmelidir. Hekim, dozu bu miktara göre ayarlamalıdır. Eğer miktar belirlenmesinden önce haplar gereken miktarda veya düzensiz alınmış olursa, hekim lityum miktarından yanlış neticeler çıkarabilir ve bu da tedaviyi alt üst edebilir. Yani kısacası, eğer haplar doğru dürüst alınmıyorsa, hekim bunu mutlaka bilmelidir.
- Yanlış kullanımda – diğer ilâçlardan biraz daha fazla bir şekilde – aşırı doz söz konusu olabilir. Aşırı doz semptomları: Susama, aşırı idrar ihtiyacı, anlaşılmaz konuşma, baş dönmesi, hafif sersemlik, ishal ve diğerleri. Aşırı dozda kullanım hâlinde hemen hekime başvurulmalıdır.
- Hasta belirli aralıklarla hekim kontrolünden geçmelidir (lâboratuvar değerleri, idrar tahlili, EKG, tansiyon, nabız, beyin akım ölçümü/EEG, ağırlık ve boyun çevresi).
- Eğer hava çok sıcaksa, hastanın yeterli miktarda içecek alması gerekir. Aksi takdirde kuruma nedeniyle vücuttaki lityum miktarı yükselir ve aşırı doz semptomları belirir.
- Hamilelik süresince, eğer mümkünse, lityum alınmamalıdır.
- Aylarca, hatta yıllarca hastalık evrelerinden biri geri gelmesede dahi, hasta asla kendi başına karar vererek, hekime sormadan lityum tedavisine son vermemelidir.

Carbamazepin

Carbamazepin

? Carbamazepin (karbamazepin) ile tedavi kimpler için fayda getirir?

? Bei wem hilft eine Behandlung mit Carbamazepin?

Aslında carbamazepin epileptik nöbetleri engellemek içindir. Ancak, son yıllarda manik depresif rahatsızlıkların tekrar ortaya çıkmasını önlemek için de kullanılmaktadır.

? Carbamazepin ile tedavi esnasında hangi yan etkiler oluşabilir?

? Welche Nebenwirkungen können unter der Behandlung mit Carbamazepin auftreten?

Bu tedavide yan etki olarak yorgunluk, kararsız yürüyüş, adale zayıflığı, konuşma bozuklukları, kan yapısı değişimi, allerjik cilt değişiklikleri ve diğer bazı yan etkiler ortaya çıkabilir. Ayrıntılı bilgi ilâcın kutusunda bulunan yazılı açıklamalarda mevcuttur.

? Tedavi hangi uzunlukta olmalıdır?

? Wie lange muß die Behandlung durchgeführt werden?

Tedavinin ne zaman sona ereceğine veya dozun ne zaman azaltılacağına hekim karar verir. Hasta, asla tedaviyi kendi karar vererek sona erdirmemelidir. Genelde böyle bir tedavi yıllar sürebilir.

? Carbamazepin tedavisinde nelere dikkat edilmelidir?

? Was ist bei der Behandlung mit Carbamazepin zu beachten?

Carbamazepin ile yapılan tedavide hasta hekim tarafından düzenli aralıklarla kontrol edilmelidir (lâboratuvar kontrolü, kan kontrolü).

Valproin asidi/Valproat

Valproinsäure/Valproat

? Valproin asidi/valproat hangi hastalıklara karşı faydalı olur?

? Bei welchen Erkrankungen hilft Valproinsäure/Valproat?

Manik depresif hastalıklarda en önce lityum kullanılır. Bazı durumlarda da carbamazepin kullanılır. Ancak son yıllarda, hastalığın tekrar ortaya çıkışına karşı, artan ölçüde valproin asidi/valproat kullanılmaktadır. Özellikle de lityum ve carbamazepin tedavisi başarılı olmazsa veya yan etkiler ortaya çıkarsa, valproin asidi kullanılır.

Valproin asidi uzun yıllardan beri epileptik nöbetlerin gelişini önlemek için kullanılmaktadır.

? Valproin asidi ile tedavide hangi yan etkiler oluşabilir?

? Welche Nebenwirkungen können unter der Behandlung mit Valproinsäure auftreten?

Valproin asidi ile yapılan bir tedavide titreme, yorgunluk, iştah artışı, bulantı, saç dökülmesi, kilo alma veya zayıflama, kan yapısında değişme ve diğer bazı yan etkiler ortaya çıkabilmektedir. Ayrıntılı bilgi ilâç kutusundaki yazılı açıklamada bulunur.

? Valprooin asidi ile yapılan tedavide nelere dikkat edilmelidir?

? Was ist bei der Behandlung mit Valproinsäure zu beachten?

Bu tedavi esnasında hekim tarafından düzenli aralıklarla muayene edilmelisiniz (lâboratuvar kontrolü, kan kontrolü).

? Valprooin asidi ile yapılan tedavi ne kadar sürebilir?

? Wie lange muß eine Behandlung mit Valproinsäure durchgeführt werden?

Tedavinin süresini hekim belirler. Hasta, kesinlikle tedaviye kendi başına son vermemeli veya dozu azaltmamalıdır. Genelde bir kaç yıla varan tedaviler gerekmektedir.

? Dönemsel olarak ortaya çıkan hastalıkları önlemek için doğal tedavi ilaçları da var mıdır?

? Gibt es auch natürliche Mittel zur Behandlung der Verhinderung von Rückfällen bei phasenhaft verlaufenden Erkrankungen?

Dönemsel olarak ortaya çıkan ruhsal hastalıkları önlemek için doğal veya homeopatik ilaçlar yoktur.